



Õiguskantsler

Direktor Andre Lilleleht
Viru Vangla
viruv.info@just.ee

Teie 19.12.2012 nr 2-8/33475-3
Õiguskantsler 5.04.2013 nr 7-4/121101/1301598

Korduv soovitus õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks Kinni peetavatele isikutele isiklike elektriseadmete väljastamine

Austatud härra direktor

Õiguskantsler tegi 21.11.2012 kirjaga nr 7-4/1211101/1205331 Teile soovituse seoses Viru Vanglas kehtinud korraga isikliku raadiovastuvõtja kambrisse kasutamiseks väljastamisel.

20.12.2012 kirjaga nr 2-8/33475-3 informeerisite õiguskantslerit, et ei pea vajalikuks soovitusel osutatud muudatusi koheselt teha. Nendite, et 01.01.2013 jõustuvad vangistusseaduse (edaspidi ka VangS) muudatused ning VangS § 15 lõike 2 punkti 5 kohaselt on isikule keelatud ka asjad, mis nõuavad VangS § 31 lõike 2 kohaselt vanglateenistuse ametniku luba. Samuti osutasite, et seoses uue kodukorra kehtestamise kavaga 2013. aastal, ei ole otstarbekas vahepealsel ajal regulatsiooni muuta ning uues kodukorras peaks sisalduma ka normistik kinni peetavale isikule keelatud esemete osas.

Pidasin õigeaks jälgida, kuidas Viru Vangla vanglateenistus uue kodukorra kehtestamisel vangistusseadust tõlgendab ja õiguskantsleri soovitust täidab. Kahetsusega nendin, et vangla ei ole sisuliselt olukorda muutnud ning õiguskantsleri soovitust täitnud.

Nimelt kehtib vangla veebilehe andmetel alates 04.02.2013 Viru Vangla direktori 23.01.2013 käskkirjaga nr 1-1/19 kehtestatud „Viru Vangla kodukord“¹ (edaspidi lühiduse huvides kodukord). Kodukorra punkt 7.1.30 sätestab, et kinni peetavale isikule on keelatud Viru Vanglas signaali või levi edastaja või vastuvõtja ning nende tarvik, v.a kambritesse sisseehitatud raadio, vanglateenistuse loal väljastatud ja vangla vahendusel soetatud või vanglasse saabumisel kaasas olnud televiisor. Kodukorra seletuskirja² kohaselt tähendab säte muuhulgas sisuliselt sama, mis õiguskantsleri soovitusel märgitud Viru Vangla direktori 05.03.2012 käskkirja nr 1.1-1/51 punktis 1.26¹ sätestatu ja seega on absoluutne keeld omada isiklikku raadiot jätkuvalt kehtiv.

¹ Eeldan, et 05.04.2013 seisuga vangla kodulehel

<http://www.vangla.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57912/Viru+vangla+kodukord+alates+04.02.2013.pdf> kajastatud kodukorra redaktsioon on kehtiv .

² Kinnitatud Viru Vangla 23.01.2013 käskkirjaga nr 1-1/19 ja kättesaadav arvutivõrgus:

<http://www.vangla.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57911/Viru+vangla+kodukorra+seletuskiri.pdf>.

Teie vastusest võib välja lugeda, et Teie hinnangul muudavad ses küsimuses õiguslikku olukorda vangistusseaduse sätteid, mis hakkasid kehtima 01.01.2013. **Hinnates vangistusseaduse kõnealuseid muudatusi (sh ka analüüsidest seadusandja tahet, mis on vähemalt osaliselt väljendatud vastava seaduseelnõu seletuskirjas), nendin, et tehtud soovitus osas ei muuda vangistusseaduse uue redaktsiooni sätteid midagi ning kodukorra punkt 7.1.30 on õigusvastane osas, milles see välistab isikliku raadiovastuvõtja kambrisse kasutamiseks saamise.**

Selgitan lähemalt oma seisukohta. Vangistusseaduse muutmisel lisati muu hulgas VangS § 15 lõikele 2 punkt 6, mille kohaselt on kinni peetavale isikule keelatud ained ja esemed, mis muuhulgas nõuavad VangS § 31 lõike 2 kohaselt vanglateenistuse ametniku luba. 01.01.2013 jõustunud muudatused hõlmasid ka VangS § 31 lõiget 2, mille uue redaktsiooni kohaselt võib vanglateenistuse ametniku loal kinnipeetaval olla isiklik raadio, televiisor või muu vajalik elektriseade, kui nende kasutamine ei riku vangla sisekorraeeskirju ega korda ning ei häiri teisi isikuid ja kui kinnipeetaval ei ole kehtivat distsiplinaarkaristust, mis on talle määratud isikliku raadio, televiisori või muu vajaliku elektriseadme kasutamise nõuete rikkumise eest.

Vangistusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse nr 264 SE seletuskirjas on VangS § 15 lõike 2 nimetatud muudatuste osas nenditud, et: „Eri loa nõue on ka kehtivas seaduses, kuid see ei ole toodud välja kinnipeetavate isiklikele asjadele kohaldatavas regulatsioonis.“³ Seega on tegemist seadusandja hinnangul niigi eksisteeriva keelu ülekordamisega/rõhutamisega, mitte uue keelatud esemete grupi loomisega või vanglateenistusele uue täiendava aluse loomisega elektriseadmete tingimusteta keelamiseks ja VangS § 31 lõikes 2 toodud kaalutusõiguse välistamiseks.

VangS § 31 lõiget 2 on küll samuti muudetud ning lisatud teatud kaalumisaluseid (spetsiifiliste elektriseadmetega seotud distsiplinaarkaristuste puudumine, vajalikkus), ent tegemist on jätkuvalt kaalutusotsusega, mis tuleb igal üksikjuhul eraldi langetada. Eelnõu seletuskirja kohaselt lisatakse normi analoogiliselt VangS § 25 lõikega 2 nn motivatsiooniklausel, et loa saamise tingimuseks on kinnipeetava hea käitumine, mis VangS § 31 lõike 2 mõttes tähendab, et kinnipeetaval ei ole isikliku elektriseadme kasutamise eest distsiplinaarkaristust. Muude elektriseadmete kasutamine peab olema ka põhjendatud ehk normi lisatakse vajalikkuse kriteerium.⁴

Olen nõus, et kambrisse sisse ehitatud raadiovastuvõtja on argument, mida saab arvesse võtta igakordsel elektriseadme kambrisse kasutamiseks väljastamise vajalikkuse üle otsustamisel, ent nagu ka soovitus aluseks olnud avaldaja pöördumisest ilmnes, ei saa see tähendada, et vangla saab loobuda üksikjuhtumitel vastava otsuse langetamisest. Konkreetne avaldaja soovis kuulata raadiojaamu, milliseid vangla kambritesse sisse ehitatud radiod ei transleerinud ning vangla ei saa minu hinnangul seadusandja antud kaalumiskohustust eirates asja nõ ette ära otsustada ja leida, et ei või tekkidagi olukorda, kus kinni peetavale isikule on võimalik ja põhjendatud väljastada raadiovastuvõtja selleks, et kuulata raadiojaamu, mida vangla ei edasta.

³ Vangistusseaduse, kriminaalhooldusseaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, lk 3. Kätesaadav arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=db1cbd47-bdd3-4019-84be-6fdb4d687aad&.

⁴ Vangistusseaduse, kriminaalhooldusseaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, lk 5. Kätesaadav arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=db1cbd47-bdd3-4019-84be-6fdb4d687aad&.

Eelneva kokkuvõttes nendin, et õiguskantsleri 21.11.2012 soovitus põhiolemus on hoolimata kehtiva õiguse muutmisest jäänud samaks ning Viru Vangla kodukorra punkt 7.1.30 on samadel põhjustel osaliselt õigusvastane, millistel oli õigusvastane ka Viru Vangla direktori 05.03.2012 käskkirja nr 1.1-1/51 punktis 1.26¹ sätestatu.

Seepärast kordan siinkohal juba varasemalt tehtud soovitusi:

- viia kinni peetavatele isikutele isikliku raadiovastuvõtja kambrisse kasutamiseks väljastamist puudutav regulatsioon kooskõlla kehtiva õigusega (tunnistada senisel kujul kehtetuks Viru Vangla direktori 23.01.2013 käskkirjaga nr 1-1/19 kehtestatud „Viru Vangla kodukorra“ punkt 7.1.30 ja seda tehtud soovitusi arvestades vajadusel muuta);
- edaspidi teostada seadusega ette nähtud alustel ja piirides kinni peetavate isikute isiklike raadiote kambrisse kasutada lubamise otsustamisel igal konkreetsel üksikjuhtumil kaalutusõigust.

Palun Teid edastada Õiguskantsleri Kantseleisse hiljemalt 06.05.2013 teave, kuidas on käesolevas kirjas tehtud ja õiguskantsleri 21.11.2012 kirjas nr 7-4/1211101/1205331 antud soovitusi arvestatud.

Edastan käesoleva kirja koopia teadmiseks Justiitsministeeriumile ning info asjade seisust ka antud menetluse aluseks olnud avalduse esitanud isikule.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri ülesannetes

Koopia: Justiitsministeerium (info@just.ee)